

TILGJENGELIGE ARRANGEMENTER

EN VEILEDER FOR DEG SOM SKAPER
MØTEPLASSER I LOKALSAMFUNNET

«Jeg mener det er en selvfølge at flest mulig skal kunne delta på mest mulig og det er noe som blant annet denne veilederen også skal bidra til!»

*Frode Heggelund, prosjektgruppa.
(Norges Handikapforbund)*

«Jeg håper veilederen bidrar til at arrangører får kompetanse på hvordan man best mulig kan tilrettelegge slik at alle sammen kan delta. Håper også at de som leser veilederen skjønner at det ikke er snakk om mye endringer for å tilrettelegge, men at det som regel kun er små justeringer som skal til»

*Regine Elvevold, prosjektgruppa.
(Norges Handikapforbunds Ungdom)*

Veilederen er laget av Norges Handikapforbund, som supplement til et praktisk undervisningsopplegg utviklet gjennom prosjektet «Erfaringskollektivet» (2021-2022). Finansiert av Stiftelsen DAM.

Prosjektleder: Håkon Rossvoll, Norges Handikapforbund, region Nord-Norge. Kontaktinformasjon: haakon.rossvoll@nhf.no

Prosjektgruppen har bestått av: Regine Elvevold, Marte Imingen, Mathias Halvorsen og Bendik Laumann Vedal fra Norges Handikapforbunds Ungdom, region Nord-Norge og Frode Heggelund fra Norges Handikapforbund, Nord-Norge.

Takk til alle som har bidratt med kompetanse, erfaringer og idéer til veilederen og til det praktiske undervisningsopplegget!

Takk til Steinar Zahl for design og illustrasjoner. www.steinarzahl.com

Takk til Stiftelsen Dam som finansierer og støtter prosjektet!

Utgitt: 2022

Om veilederen

Denne veilederen viser hvilke barrierer personer med fysiske funksjonsnedsettelse møter på kultur – og fritidsarrangementer. Den gir konkrete tips og råd til deg som arrangør om hva du kan gjøre for å fremme deltakelse og hva du kan gjøre for å bryte ned barrierer som hindrer for deltakelse. Med arrangementer menes sammenkomster på offentlig sted eller i lokaler som leies eller lånes ut, inkludert hoteller, skoler, forsamlingshus, kulturhus, haller og uteområder. Veilederen er ment å være en «hjelp på veien» til alle dere som skaper møteplasser i lokalsamfunnet.

- Det kan være deg som jobber i **restaurant- og utelivsbransjen**.
- Det kan være deg som **arrangerer festivaler**.
- Det kan være **frivillige og ansatte i en organisasjon**, for eksempel aktører i studentorganisasjoner som har ansvar for å planlegge og tilby aktiviteter under fadderuka, eller aktører i interesseorganisasjoner som arrangerer ulike møter og sammenkomster.
- Det kan være **deg som sitter i en komite eller i et utvalg**, som arrangerer aktiviteter som del av større lokale begivenheter og arrangementer.
- Det kan være **deg som er en del av et fagmiljø**, en bedrift eller offentlig sektor som tilbyr arrangementer og aktiviteter for allmennheten.

«Målet med veilederen er at den skal bidra til å gi arrangører av kultur – og fritidsarrangementer informasjon og kunnskap som gjør at de prioriterer å tilby tilgjengelige arrangementer, og at de tar ansvar for å skape møteplasser i lokalsamfunnet hvor alle kan delta»

*Håkon Rossvoll, Prosjektleder Erfaringskollektivet.
(Norges Handikapforbund)*

Om Norges Handikapforbund

Norges Handikapforbund er funksjonshemmedes egen interesseorganisasjon. Visjonen vår er et samfunn der funksjonshemmede har de samme mulighetene som andre til å leve i tråd med egne ønsker, evner og interesser, og til å bidra og delta fullt ut. Vår kjernevirksomhet omhandler blant annet interessepolitikk, brukermedvirkning, medlemsaktiviteter, seminarer, kurs og konferanser.

Besøk gjerne våre nettsider: nhf.no

«Kultur skal være for ALLE! Jeg håper denne veilederen bidrar til økt bevissthet for kulturarrangører rundt de krav som stilles til tilgjengelighet og gevinsten av tilgjengelige arrangementer. I tillegg bør eksemplene som trekkes fram i veilederen tjene som rettesnor for løsninger på arrangørers konkrete utfordringer med manglende tilgjengelighet i lokaler»

*Mathias Halvorsen, prosjektgruppa.
(Norges Handikapforbunds Ungdom)*

«Jeg håper veilederen kan bidra til at flere arrangører blir flinkere på å gjøre kulturlivet tilgjengelig. Og så håper jeg at informasjonen om tilgjengeligheten ved arrangementene blir bedre»

*Bendik Laumann Vedal, prosjektgruppa.
(Norges Handikapforbunds Ungdom)*

Bakgrunn for veileder

I begynnelsen av 2021 startet Norges Handikapforbund, region Nord-Norge opp prosjektet «Erfaringskollektivet». Et prosjekt som har gått ut på å utvikle et praktisk undervisningsopplegg rettet mot arrangører av kultur- og fritidsarrangementer, som ønsker mer kunnskap om hvordan man kan gjøre sine aktiviteter og arrangementer tilgjengelig for personer med ulike funksjonsnedsettelse. Gjennom prosjektet ønsker vi å bidra til bevisstgjøring og kunnskap, hvor målet er å øke tilgjengeligheten ved ulike møteplasser i lokalsamfunnet slik at alle får muligheten til å delta på lik linje. Denne veilederen fungerer både som et grunnlag for- og som et supplement til det praktiske opplegget som er utarbeidet i forbindelse med prosjektet.

Det eksisterer et relativt stort skriftlig kildemateriale, som blant annet omfatter lovverk, strategier, brosjyrer, veiledningsdokumenter og annet relevant opplæringsmaterie, som omhandler dette temaet. En stor del av arbeidet med å utvikle et undervisningstilbud har derfor bestått i å gå igjennom et relevant utvalg av dette materialet og forsøke å se sammenhenger og trekke ut viktige elementer. Vi har i tillegg samlet inn erfaring og kompetanse blant frivillige, tillitsvalgte og ansatte i Norges Handikapforbund og Norges Handikapforbunds Ungdom, og i andre funksjonshemmedes organisasjoner. Budskapet i vårt praktiske undervisningsopplegg bygger i stor grad på denne veilederen, som igjen er et resultat av gjennomgangen og systematiseringen av etablert kildemateriale - og alle samtaleprosjektgruppen har hatt internt og eksternt gjennom prosjektforløpet.

**En stor takk til Stiftelsen DAM
som støtter og finansierer prosjektet!**

www.dam.no

«Jeg håper veilederen vil kunne bidra til at flere funksjonshemmede føler seg ivaretatt og ønsker å dra på større arrangementer»

*Marte Imingen, prosjektgruppa.
(Norges Handikapforbunds Ungdom)*

Rett til deltakelse i samfunnet

En betydelig andel av befolkningen har nedsatt funksjonsevne, ifølge Barne- og ungdomsdirektoratet (Bufdir) anslås det at det er så mange som 15-20% av oss. En funksjonsnedsettelse kan være noe man er født med, eller det kan være noe man erverver i løpet av livet. Den kan være varig, den kan være mindre varig, og den kan være situasjonell. Gruppen som faller inn under begrepet «personer med nedsatt funksjonsevne» er svært sammensatt – og utgjør en del av det store mangfoldet i den totale befolkningen ellers.

Den norske Grunnloven garanterer prinsippene om likeverd og ikke-diskriminering. Dessuten gis de rettslige rammene for personer med nedsatt funksjonsevne av en rekke ulike lover, som for eksempel, likestillings- og diskrimineringsloven, diskrimineringsombudsloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Norge er i tillegg forpliktet til å følge FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD – som ble til for å hindre diskriminering, og sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får innfridd sine menneskerettigheter.

Det eksisterer likevel et stort gap mellom de rettighetene man har på papiret, og hvordan det ser ut i virkeligheten. Mange forteller at retten til å leve et selvstendig liv og være en del av samfunnet ikke er sterk nok i praksis. Personer med funksjonsnedsettelser deltar i mindre grad i kulturelle og sosiale aktiviteter sammenlignet med personer uten funksjonsnedsettelser. Den generelle deltakelsen på andre samfunnsområder er også lavere.

I et utdatert perspektiv forklares- og legitimeres denne lavere deltakelsen som følge av personen i seg selv - det er personen som har en eller annen funksjonsnedsettelse det er noe «feil» med, og dette er grunnen til at vedkommende ikke deltar eller havner utenfor.

På den ene siden er en funksjonsnedsettelse noe man har, og noe som er knyttet til individet selv – man kan for eksempel ha ulik grad av nedsatt syn, hørsel og/eller bevegelighet, som isolert sett gir ulike begrensninger og muligheter for å gjøre enten det ene eller det andre. På den andre siden, hvis man snur oppmerksomheten vekk fra individet, og retter oppmerksomheten mot ytre faktorer, som strukturer og systemer i samfunnet – blir man oppmerksom på at det er de fysiske og sosiale barrierene i omgivelsene som ekskluderer, hindrer og begrenser. Samfunnet er med andre ord ikke tilstrekkelig tilpasset og utformet etter det store mangfoldet som eksisterer i befolkningen.

I dette perspektivet er deltakelse eller manglende deltakelse derfor noe som må sees i sammenheng med samspillet mellom enkeltindividets egne forutsetninger - og i fraværet av, eller tilstedeværelsen av eksisterende samfunnskapte barrierer. Barrierer forstås som ulike ytre faktorer som hindrer personer med nedsatt funksjonsevne i å delta aktivt i samfunnet.

Årsaken til at deltakelsen er lavere på ulike samfunnsområder blant personer med nedsatt funksjonsevne dreier seg derfor i hovedsak ikke om manglende evne, ønske eller vilje til å delta, men om manglende tilgjengelighet og tilrettelegging, og om innlærte holdninger og misoppfatninger i samfunnet om at mennesker med nedsatt funksjonsevne ikke har forutsetninger for å delta aktivt på alle samfunnsområder.

Samtaler med nøkkelpersoner - tips og løsninger

Gjennom prosjektforløpet har vi i prosjektgruppa hatt samtaler med ansatte, tillitsvalgte og frivillige innad i organisasjonen, og med representanter fra andre funksjonshemmedes organisasjoner. En stor del av dem som har gitt innspill til prosjektet og som har delt erfaringer knyttet til deltakelse på ulike arrangementer og aktiviteter – har selv en fysisk funksjonsnedsettelse, som for eksempel gir nedsatt bevegelighet, syn og/eller hørsel. Hovedpoenget med samtale har vært å finne ut hvilke barrierer man møter på ulike arrangementer og aktiviteter som hindrer for deltakelse, hvilke faktorer som fremmer deltakelse - og hva arrangører kan gjøre for at møteplassene i lokalsamfunnet blir et tilbud hvor alle kan delta. Vi har blant annet spurt:

Hvilke opplevelser har du til tilgjengeligheten når du deltar på offentlige arrangementer?

I hvilken grad møter du på negative holdninger eller fordommer?

Hva er det som fungerer bra og hva er det som fungerer dårlig?

Hvilke konkrete tiltak kan arrangør/tiltakhaver gjøre for å bedre tilgjengeligheten og tilby møteplasser hvor alle kan delta?

Mange arrangører er gode på å tilby tilgjengelige og tilrettelagte arrangementer, og har et bevisst forhold til at arrangementene skal være for alle – men generelt sett, trekker en stor del av respondentene i samtale fram at de aller fleste arrangører dessverre ikke er like bevisste på dette.

«Noen forklarer den manglende tilgjengeligheten ved at de ikke har hatt noen i rullestol der før, og at det derfor ikke har vært nødvendig å tilgjengeliggjøre»

(Respondent i samtale)

Det fortelles om arrangører som blir litt overrumpla hvis man møter opp med et tilretteleggingsbehov - og at man først da blir klar over at eget arrangement eller tilbud ikke er for alle. Det er gjerne en enkeltperson som har ett eller flere tilretteleggingsbehov som har måttet bane vei for alle andre, og det er sjeldent at arrangørene er i forkant og tar eierskap til det å tilby tilgjengelige arrangementer selv. Samtidig kommer det fram av samtale at det virker å være en velvilje hos mange arrangører til å tilrettelegge når man først blir klar over utilgjengeligheten.

«De fleste arrangører er imøtekommende hvis man er i forkant, og det står ofte ikke på viljen i ettertid»

(Respondent i samtale)

De aller fleste vil nok være enige i at alle skal få muligheten til å delta i samfunnet, uavhengig av funksjonsevne. Samtidig, hvis man som arrangør av offentlige arrangementer ikke er oppmerksom på mangfoldet i befolkningen når man planlegger en større aktivitet eller sammenkomst, eller reflekterer over hvor vidt det man tilbyr er tilgjengelig eller ei – er det kanskje også her man må starte.

Ta eierskap til det å tilby arrangementer som er tilgjengelige for alle, og vær bevisst på at alle skal kunne delta i lokalsamfunnet. Delta i debatten om behovet for økt tilgjengelighet, og bidra til at også andre arrangører prioriterer dette!

Typiske scenarier som beskrives er at man ikke kommer inn, eller at man kun kan delta på deler av arrangementet som følge av manglende tilgjengelighet og tilrettelegging, eller at det oppstår komplikasjoner som følge av misforståelser eller diskusjon rundt det å kunne ha med seg en assistent/ledsager kostnadsfritt på

arrangementet. Ofte oppleves det også unødvendig kronglete eller umulig å bestille billetter på nett hvis man skal ha med seg ledsager.

Mange med nedsatt funksjonsevne har borgerstyrte personlige assistenter (BPA). Gjennom denne tjenesten får man muligheten til å administrere sin egen hverdag og bestemme over eget liv. I teorien skal ordningen fungere som et likestillingsverktøy, som gir økt grad av frihet og selvstendighet. Gjennom en egen ledsagerordning har man rett til å ha med seg assistenten(e) kostnadsfritt når man for eksempel reiser kollektivt eller deltar på kultur- og fritidsarrangementer. Hensikten er at man ikke skal være nødt til å betale dobbel eller trippel pris for å kunne delta. Av samtalene kommer det fram at det ikke er alle arrangører som kjenner til, eller som aksepter denne ordningen.

I andre tilfeller hører man om arrangører som i god vilje og etter beste intensjon har forsøkt å gjøre arrangementet tilrettelagt – men at det som i utgangspunktet er ment å være et godt tiltak, likevel ikke blir helt riktig. Et konkret eksempel er når man i rullestol blir henvist til, eller må sitte på et eget avgrenset område under konserter, festivaler eller under andre arrangementer eller sammenkomster. I mange tilfeller handler dette om den fysiske tilgjengeligheten hvor arrangementet finner sted, men i andre tilfeller blir dette tiltaket begrunnet og legitimert som følge av «sikkerhet» eller i «god utsikt mot scenen». Arrangører praktiserer dette ulikt, og det skal sies at dette er et omstridt og diskutert tilretteleggingstiltak.

Det er blandede følelser rundt akkurat dette temaet i samtalene vi har hatt gjennom prosjektforløpet – noen synes det er greit, og andre ikke. Det å ha muligheten til å selv vurdere hvilken risiko man vil utsette seg for, og at man selv kan bestemme hvor man ønsker å

oppholde seg er noe som går igjen som en felles løsning. Mange kjenner virkelig segregeringen på kroppen når man blir skilt fra familie og venner og plassert i en egen bås så direkte uten noen annen form for valgmuligheter.

Det å dra på festival, konsert eller andre kultur- og fritidsarrangementer handler om mye mer enn å få med seg det som skjer på scenen. Det handler om å være sammen med familien sin, vennene sine eller kjæresten sin – og om å delta og sosialisere i et felleskap. Når man blir separert fra de man drar sammen med, og henvist til eget «egnet» område, uten noen som helst valgmulighet – er det ikke vanskelig å forstå at det er blandede følelser rundt dette tilretteleggingstiltaket.

Alle skal føle seg som del av publikum og felleskapet. Ikke la noen sitte alene på avgrenset sted. Unngå særløsninger - fordi disse virker segregerende. Prioriter universelle løsninger!

Manglende universell utforming ble et sentralt tema i alle samtalene vi hadde, og ble trukket fram som et stort hinder. Ikke utelukkende når det gjelder deltakelse på ulike arrangementer og sosiale sammenkomster, men når det gjelder deltakelse i samfunnet generelt.

Universell utforming handler om å utforme produkter og omgivelser på en sann måte at det kan brukes av alle mennesker. Universell utforming forutsetter bevissthet om mangfoldet i befolkningen, og vil være en medvirkende årsak til likestilling - nettopp fordi alle kan bruke samme løsning. Det er nødvendig for noen, og bra for alle!

Fortidens holdninger og idealer er fremdeles indirekte til stede den dag i dag gjennom store deler av den fysiske bygningsmassen, og de aller fleste

byer og tettsteder i Norge har store mangler når det kommer til universell utforming. For personer med nedsatt funksjonsevne gir dette konsekvenser i form av at det å kunne gjøre ting som mange anser som en selvfølge – for eksempel å dra på kafé, shopping, kino, ta seg en bytur eller delta på ulike arrangementer og aktiviteter – ikke er like selvfølgelig. Flere av dem vi har snakket med, som bruker rullestol, forteller om episoder hvor man blir løftet opp trappa, ført inn bakveien eller gjennom kjøkkeninngangen som en kaffetralle. I mange tilfeller kommer man ikke inn i det hele tatt, fordi inngangspartiet er utilgjengelig.

«Vennene mine kommer inn, men jeg må dra hjem. Det fører til konsekvenser i det store bildet. Hvis man ikke dukker opp, blir man fort glemt»

(Respondent i samtale)

Mangelen på universell utforming er så omfattende at det går utover deltakelsen på alle samfunnsområder – skole, utdanning, yrkesliv, familieliv og kultur- og fritid. En av respondentene i samtalen sier det på en treffende og tankevekkende måte;

«Jeg har liten erfaring om tilgjengeligheten på arrangementer – fordi det generelt sett er utilgjengelig»

(Respondent i samtale)

Fravær av ledelinjer og ledesystemer nevnes hyppigst blant blinde og svaksynte. Dette gjør det naturligvis vanskelig å finne fram, og manøvrere seg rundt. I tillegg møter mange blinde og svaksynte barrierer når det kommer til å få tolket den visuelle informasjonen som presenteres. Synstolkning handler om å gi en beskrivelse av hva som skjer i øyeblikket, eller en beskrivelse av noe som er spilt inn på forhånd - for eksempel en video eller en film. Hensikten med synstolkning er at blinde

og svaksynte skal få med seg det som skjer gjennom å gi en beskrivelse av det visuelle.

Synstolkning: Ved bruk av bilder, for eksempel i forbindelse med en invitasjon på Facebook eller i en Instagram-post - husk å ta i bruk «alternativ tekst» - alternativet, hvor man kan gi en beskrivelse av hva bildet viser!

Hørselshemmede møter på sin side ofte barrierer når det presenteres muntlig informasjon uten visuelle alternativer. Derfor er det viktig at man tekster videoer, og at man har alternative løsninger til informasjon som presenteres muntlig eller over høyttaleranlegg – for eksempel ved hjelp av tolketjenester, eller at man også bruker skilter, skjermer eller tavler for å gi informasjon. Teleslynge er et av de viktigste tilretteleggingstiltakene for hørselshemmede. Teleslynge kan brukes av alle som har høreapparat med telespole. Denne spolen tar imot lyden og formidler den direkte inn i høreapparatet.

Det er lovpålagt å ha innlagt teleslynge eller tilsvarende trådløs lydoverføring i offentlige bygg der det er installert høyttaleranlegg.

[Valg av utstyr og hva er viktig å ta hensyn til?](#)

Informasjon om retningslinjer og tips ved tolking på arrangementer:

[For arrangører - nav.no](#)

Krav til universell utforming finnes i flere nasjonale og internasjonale lover, forskrifter og standarder: Oversikt: [Lowerk-og-standarder](#)

Se også Norges Handikapforbunds temaside om universell utforming: [Universell utforming \(nhf.no\)](#)

I hvilken grad et område eller bygning er – eller blir gjort tilgjengelig avhenger av en rekke overlappende faktorer. Først og fremst er eierforholdet og eventuelle lovpålagte faktorer avgjørende for i hvilken grad et bygg eller område blir brukt, ivaretatt og eventuelt tilgjengeliggjort. En eier kan for eksempel være staten, kommunen, en forening, en stiftelse eller privatpersoner.

Stiftelsen Sophies Minde gir økonomisk støtte til universell utforming. Både enkeltpersoner, organisasjoner og fagmiljøer kan søke: [Støtte til utvikling | Stiftelsen Sophies Minde \(ssm.no\)](#)

Manglende universell utforming og utilgjengelighet generelt i samfunnet gir følgelig også utfordringer for arrangører som ikke har en fast tilknytning til et bygg eller område, og som ønsker å skape møteplasser og sammenkomster som alle skal kunne delta på i nærmiljøet. For å imøtekomme dette på best mulig måte må du derfor benytte deg av valgfriheten du har. Det er mye som er utilgjengelig, men også mange tilgjengelige plasser og områder å velge imellom. Du bidrar til å forme ditt nærmiljø gjennom det du tilbyr - velg derfor alltid universelle løsninger! Ta ansvar for å skape møteplasser og sammenkomster hvor alle skal kunne delta.

Utilgjengelighet og manglende tilrettelegging fører til at mange blir hjemme - eller kun drar ut eller blir med der man vet det er tilgjengelig. Velg alltid å legge arrangementene til tilgjengelige lokaler. Med mindre du kjenner til bygget og tilgjengeligheten fra før, er det alltid lurt å foreta en befaring på forhånd. Korrespondanse gjennom e-post og telefon er ikke alltid dekkende. Vær også bevisst på adkomst og HC-parkering. Bufdir har utarbeidet en omfattende sjekklister som det kan være nyttig å bruke: [Sjekklister-Bufdir](#)

Informasjon

En faktor som er viktig å tenke på når man arrangerer sammenkomster og legger til rette for sosiale møteplasser i lokalsamfunnet er dette med å gi informasjon. **Manglende informasjon** om tilgjengeligheten ved arrangementet er noe som trekkes fram av mange som en medvirkende årsak til at man ikke kan delta, eller at man velger å bli hjemme.

«Jeg ser mange arrangementer på Facebook som jeg ikke kommer inn på – selv om det virker som et kjempebra arrangement, og jeg kunne tenke meg å dra!»

(Respondent i samtale)

Det er heller ikke gitt at alle kjenner til lokaliteten eller området hvor begivenheten finner sted og om det er tilgjengelig eller ikke. En stor del av respondentene beskriver at det er knyttet mye usikkerhet til om man skal ta sjansen på å dra. Ofte må man ringe eller sende e-post på forhånd, og mange forteller at de føler seg unødig til bry – eller at man føler seg som en byrde som hele tiden må kjempe for sin rett til å kunne være med på det som skjer.

Er det trinnfri adgang?

Er det tilgjengelig toalett?

Hvordan er det med teleslynge eller annen tolking?

Kan jeg ha med ledsageren eller assistenten min?

Hvordan er parkeringsmulighetene?

Er det adgang for servicehunder?

Er talestol og podium tilgjengelig?

Hvem kan man kontakte?

Legg ved en tilgjengelighetsbeskrivelse i invitasjonen, og kontaktinformasjon til den man kan henvende seg til hvis man har spørsmål om individuell tilrettelegging, eller generell tilgjengelighet.

For eksempel: Arrangementet er tilgjengelig for alle! Vi aksepterer ledsagerbevis. Ta kontakt med X.X. for spørsmål som gjelder tilrettelegging og tilgjengelighet.

Tilgjengelighetsbeskrivelsen kan gjerne også være mer detaljert, med en mer inngående beskrivelse av forholdene og i hvilken grad arrangementet er tilgjengelig for alle. Hvordan du gjør det velger du selv. Det viktigste er at det kommer fram informasjon om tilgjengelighet, og hvordan tilrettelegging imøtekommes av deg som arrangør.

Sosiale barrierer

Det å ikke bli stilt krav til, eller opplevelsen av at folk ikke har forventninger til at man kan - eller skal delta på enten det ene eller det andre hvis man har en eller annen funksjonsnedsettelse, trekkes ofte fram som et stort hinder for deltakelse på ulike arrangementer og aktiviteter.

«Jeg har opplevd at folk blir overasket over at jeg i det hele tatt skal på konsert»

(Respondent i samtale)

I likhet med den fysiske utilgjengeligheten generelt i samfunnet, er også dette en overlappende faktor som hindrer for deltakelse i samfunnet på et generelt nivå, uavhengig om det er snakk om skole, utdanning, yrkesliv, familieliv

eller deltakelse på ulike kultur – og fritidsarrangementer. Dette er barrierer personer med nedsatt funksjonsevne møter på alle samfunnsområder, og handler i hovedsak om stigmatiserende holdninger, fordommer og om undervurdering av kompetanse og mestring.

I samtalene er det for eksempel respondenter som har fortalt at de har opplevd å bli snakket til med babystemme eller at man blir snakket over hodet til, som om man ikke kan snakke for seg selv.

«Sitter han bra?»

«Ser hun godt herifra?»

«Så flink du er som kommer deg ut!»

Aldri forhåndsdom, eller anta at noen ikke kan delta som følge av en funksjonsnedsettelse.

Et gjentakende problem for personer med for eksempel cerebral parese (CP), eller andre funksjonsnedsettelse som gjør at man går eller snakker litt annerledes, er at man ved jevne mellomrom misoppfattes for å være alkoholpåvirket eller overstadig beruset – flere forteller også at de har opplevd å bli kastet ut fra selve arrangementet, eller blitt nektet inngang på grunn av denne misforståelsen.

«Du kan jo ikke gå»

«Du snakker så snøvlete!»

«Du er jo dritings»

Redd Barnas rapport «Fritid for alle – uten fordommer», fra 2021, dokumenterer utenforskapet som mange opplever gjennom fortellinger om fritid fra barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Les rapporten her:

[Redd Barna. Fritid for alle – uten fordommer](#)

**Redd
Barna**

Fremme deltakelse – Hva kan du som arrangør gjøre?

Det er noen grunnleggende prinsipper for hva som er universelle løsninger, og mange av disse konkrete kravene ligger i lowverket som det tidligere er vist til i denne veilederen. Samtidig er tilgjengelighet dynamisk, og hvert enkelt arrangement må derfor sees som en «unik» situasjon med ulike muligheter. Det finnes ikke noe entydig svar, eller noen felles oppskrift for alle mulige arrangementer og aktiviteter – men det er likevel veldig mye du som arrangør kan gjøre for å sørge for at flere får muligheten til å være med på det du tilbyr.

Ofta opparbeider man tilsynelatende innlysende måter å gjøre ting på, og hvis man ikke er bevisst på de fysiske og sosiale barrierene som ekskluderer, hindrer og begrenser for deltakelse i samfunnet, og hvilke faktorer som fremmer deltakelse - så er det vel heller ingen grunn til å tenke annerledes rundt det man driver med eller tilbyr? Da er det lett å fortsette i samme sporet.

Med utgangspunkt i universelle løsninger og en åpenhet og vilje til å tilby tilgjengelige arrangementer – er man langt på vei. Skal man finne de gode løsningene må man også prøve seg litt fram, og det må være rom for å feile underveis. Det er heller ingenting i veien for å være kreativ, og finne fleksible løsninger – gjerne i samråd med enkeltpersoner som av ulike årsaker ikke får deltatt på arrangementet eller aktiviteten på grunn av behov for tilrettelegging eller som følge av generell utilgjengelighet. Dette handler kort og greit om at folk skal ha muligheten til å være aktive deltakere på det som skjer i samfunnet, og trenger ikke være noe mer komplisert enn som så.

Det er lov å tenke utenfor boksen!

Det er også flere og flere som blir mer bevisste på å ansette og involvere personer med funksjonsnedsettelse i alle deler av sin virksomhet. Det vil si at man i tillegg til å gjøre det man tilbyr tilgjengelig for et publikum med funksjonsnedsettelse, også åpner opp for at personer med funksjonsnedsettelse kan være bidragsytere som aktører og ressurser, på lik linje med alle andre.

Det aller viktigste er at du selv reflekterer og tenker over om det er noe du kan gjøre for å fremme likestilling og deltakelse. I hvilken grad er det du tilbyr tilgjengelig for alle de du ønsker å nå? Er det noe du som arrangør kan gjøre for å bedre tilgjengeligheten eller for å imøtekomme ulike tilretteleggingsbehov?

Når det kommer til selve planleggingen og gjennomføringen av arrangementet eller aktiviteten, er det viktig at du er i forkant og tar eierskap til det å tilby møteplasser som fremmer likestilling og deltakelse. Hvordan er det for eksempel hvis man har nedsatt bevegelighet, og bruker rullestol – i hvilken grad vil man kunne delta aktivt i de aktivitetene som foregår – og er det noe jeg kan gjøre for at den enkelte kan delta? Hvordan er det hvis man har nedsatt syn eller nedsatt hørsel- er det mulig å gjøre informasjonen som gis tilgjengelig og tolkbar? Hvordan kan jeg gi god informasjon om tilgjengeligheten ved arrangementet eller den aktiviteten som foregår?

Grunnleggende elementer for tilgjengelige arrangementer:

1. Prioriter universelle løsninger (Digitale og fysiske)
2. Vær åpen for individuell tilrettelegging i tillegg
3. Gi informasjon om tilgjengelighet og tilrettelegging

1. Husk på at tilgjengelighet handler om deltakelse, og at alle skal få oppfylt de samme rettighetene og få de samme mulighetene til å delta i samfunnet.
2. Aldri forhåndsdom, eller anta at noen ikke kan delta som følge av en funksjonsnedsettelse.
3. Ta eierskap til det å tilby tilgjengelige arrangementer, og vær bevisst på mangfoldet i samfunnet når du planlegger.
4. Bruk valgfriheten du har som arrangør til å velge universelle løsninger. Du bidrar til å forme ditt nærmiljø gjennom det du tilbyr!
5. Med utgangspunkt i universelle løsninger og vilje til å tilrettelegge for den enkelte er man langt på vei!
6. Reflekter over om det er noe du kan gjøre for å fremme likestilling og deltakelse. I hvilken grad er det du tilbyr tilgjengelig for alle de du ønsker å nå, og er det noe du som arrangør kan gjøre for å bedre tilgjengeligheten eller imøtekomme ulike tilretteleggingsbehov?
7. Vær bevisst på at ledsager – og assistentordninger er aktive likestillingsverktøy, som gjør at den enkelte får muligheten til å delta!
8. Legg ved en tilgjengelighetsbeskrivelse i invitasjonen, og kontaktinformasjon til den man kan henvende seg til hvis man har spørsmål om individuell tilrettelegging, eller tilgjengelighet.
9. Husk på at mangfoldig deltakelse også handler om å inkludere i alle ledd. Når flere stemmer slipper til innad, vil også det man tilbyr få et mangfoldig uttrykk.
10. Delta i debatten om behovet for økt tilgjengelighet, og bidra til at også andre arrangører prioriterer dette.

Ta kontakt med de funksjonshemmedes organisasjoner eller det kommunale rådet for personer med nedsatt funksjonsevne i din kommune for spørsmål eller rådføring.

Lykke til!